

Suosiluola ja kosmologia vetivät

Sunnuntaina 16.1. päättyneet Tieteen päivät kiinnostivat jälleen yleisöä.. Ohjelmaa oli paljon, puhujina maamme eturivin tutkijat (n. 300) ja yleisöä jälleen eri tilaisuuksissa viiden päivän ja illan aikana yhteensä noin 15 000, saman veran kun edellisellä kerralla vuonna 2003.

Myös lukiolaisia tapahtuma veti. Erityisesti torstaina osallistujien joukossa oli paljon lukiolaisia, myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelta: mm. Jyväskylästä, Valkeakoskelta, Lahdesta ja Loviisasta.

Tieteen päivillä yleisöä ei aliarvioida, ei kosiskella ns. helpoilla aiheilla. Yleisö olikin erityisen kiinnostunut ns. "vaikeista" aiheista, suhteellisuusteoriasta ja kosmologiasta.

Tieteen päivien Top 10 -lista yksittäisistä luontosessioista yleisömäärin mitattuna muodostui seuraavaksi:

1. Susiluola-paini 610
2. Kosmologia-sessio 560
3. Kaiken teoria – onko sellaista? -paini 550
4. Avajaiset 500
5. $E=mc^2$ -sessio 490
6. Sukupuolierot -paini 480
7. Tieteiden väliset suhteet -sessio 420
8. Geenikartat 415
9. Älykyys – oppiminen – lahjakkuus -sessio 400

Ja eräänlainen ohjelman suursuosikki oli Tähtitieteellinen yhdistys Ursan planetaario. Kaikkiaan Tieteen päivien keskuspaikassa Helsingin yliopiston päärakennuksessa ja Tieteiden yössä Tieteiden talolla oli 29 maailmankaikkeus-tähtitaivas-esitystä, joissa väkeä noin 750. Kaikki esitykset olivat "loppuunmyytyjä", tuloja olisi tullut hyvinkin paljon enemmän, mikäli näytöksiä olisi ollut enemmän tai kuhunkin esitykseen olisi mahtunut enemmän väkeä.

Tieteiden yössä suosituin kohde oli Kansallisarkisto, jonka ohjelma veti 700 ihmistä. Satoja ihmisiä osallistui myös Tieteiden talon, Helsingin yliopiston kirjaston, Yliopistomuseon ja Suomen Pankin Rahamuseon ohjelmaan.

Päivystävät professorit osoittautuivat viime

kertaistakin suosittumaksi ohjelmanumeroksi. Päivittäisille kyselytunneille kertyi jatkuvasti keskustelijoita ja kyselijöitä, jotka tenttasivat eturivin professoreitamme kuten Ilkka Niiniluotoa, Kari Enqvistia, Fred Karlssonia ja Liisa Keltikangas-Järvistä. Kaikkiaan professoreiden vastaanotoilla oli kävijöitä lähes 300.

Päivät painettuna

Päivien teeman kannalta keskeisten esitysten pohjalta toimitetaan jälleen kirja, nyt nimellä *Suhteellista?*, joka ilmestyy syksyllä (kustantajina Yliopistopaino Kustannus ja Tieteellisten seurain valtuuskunta), lisäksi *Tieteessä tapahtuu* -lehdessä tullaan julkaisemaan päivien antia vuoden aikana runsaasti, erityisesti niteestä 2/2005 alkaen.

Päivät netissä

Luentoja saattoi seurata Internetin välityksellä osoitteessa <http://video.helsinki.fi>. Suorana lähetys tuli päivien ajan 92 tuntia, tallenteina tulee palvelimella lisäksi olemaan noin 100 tuntia ohjelmaa päiviltä. Lähetyksistä vastasivat Helsingin yliopiston ja CSC:n av-väki.

Pienen juhlasalin ohjelmaan tehtiin päivien aikana "käynnistyksiä" live-lähetysiin kaikkiaan yli 6500, saliin 1 lähes 5000 ja saliin 13 noin 2000. Yhteensä siis n. 13 500 sisääntuloa lähetysiin!

Suorien lähetysten lisäksi katseltiin päivien aikana myös tallenteita: käynnissä olevilta päiviltä yli 4000 kertaa ja edellisiltäkin päiviltä yli 1000 (ja yliopiston Studia Generalia -luennoiltakin noin 650 kertaa).

Kaikille tilastonikkareille vielä tiedoksi: keskimäärin yhtä lähetystä katsottiin 47 minuuttia.

Tieteen päivät 2007

Seuraavat Tieteen päivät ovat 10.-14.1.2007 Helsingissä, jälleen viisipäiväisenä. Ehkä jo kesään mennessä ratkeaa, pidetäänkö ne jälleen Helsingin yliopiston päärakennuksessa vai Porthaniassa.

Päivien ohjelman valmistelu alkaa parin kuu-kauden kuluttua huhtikuussa ja syksyyn mennessä päivien tema ja runko ovat jo selvillä.

Ennakkoonkin suurimman kohun aiheutti ns. Susiluola-paini, jo ennen painia asiasta kirjoitettiin laajasti niin Helsingin Sanomissa kuin useissa radiossa ja pohjanmaan lehdissä. Ei ratkennut kiista painissa tietenkään, mutta ehkä toimi katalysaattorina jatkotutkimukselle ja keskustelulla. Kuten mattotuomari, professori **Juha-Pekka Lunkka** totesi: "Asia jäi ratkaisematta. Susiluolasta tullaan vielä keskustelemaan, toivotavasti myös lehtien palstoilla".

Painistahan oli tulla yhden miehen, Heikki Matiskaisen, ottelu kun syyskuusta alkaen esitetyistä pyynnöistä huolimatta ei ketään onnistuttu saamaan puolustamaan Susiluola-projektia (ks. *Tieteessä tapahtuu* -lehti 8/2004). Hanketta koordinoi Museovirasto ei halunnut lähettää painiin ketään eikä myöskään osannut sanoa, kuka ylipäänsä voisi tulla kyseeseen. Vasta julkinen kirjoittelu ja paine sai viraston vihdoin muutamaa päivää ennen painia ilmoittamaan että painija tulee: "Tiedoksenne ilmoitan, että Tieteen päivien Susiluolan tutkimuksia koskevaan "Päivän painiin" 15.1.2005 klo 15-16, tulee Susiluola-projektia edustamaan MA **Hans-Peter Schulz**. Kommenttipuheenvuoron esittää professori **Alban Defleur** Marseillesta."

Vastasin välittömästi ilahtuneeni painijasta, mutta samalla totesin, ettei ylimääräisille painijoille ole ohjelmassa tilaa. Yleisökeskustelussa toki ranskalainen voi esittää kommenttinsa.

Juuri ennen painin alkamista painija Hans-Peter Schulz ilmoitti, että tämä ranskalainen Alban Defleur esittää kymmenen minuutin kommentin (joka sitten tulkitaan ranskasta suomeksi). Totesin, että ohjelman aikataulu ja rakenne ei anna myöten tällaiselle ylimääräiselle esiintyjälle. Tämän jälkeen puhujakorokkeelle kapusi isokokoinen, tuolloin minulle tuntematon ilmeinen painimanageri, vähintäänkin kohtuullisen kiukkuisena ja ilmoitti ykskantaan: "Mikäs ongelma tässä on? Te annatte 10 minuuttia!". Kerrattuani painin idean, rakenteen ja aikataulurajoitteet, hän vain totesi, entistä tiukemmin, varovaisesti arvioiden ei-niin-kovin-ystävällisesti: "Te annatte sen 10 minuuttia, onko selvä?!!!" No, ei annettu. Hän ei suostunut ymmärtämään, että tilaisuudella oli järjestäjänsä, raamin, aikataulunsa ja rakenteensa.

Kävin sitten selittämässä sympaattiselle ranskalaisprofessorille tilanteen eikä hän siitä tuntunut panevan pahakseen. Ryhtyi vain käymään kauppaa minuuteista. Maksimissaan kolme minuuttia plus vastaavat tulkaukset luvat-

tiin. Sen mukaan hän ensimmäisen yleisöpuheenvuoron pitikin. Sen jälkeen vastaavasti teemaa kommentoivat useammatkin geologit.

Hyvä periaate on se, että järjestäjä valitsee tilaisuutensa aiheet, järjestää tilaisuuden ja kutsuu taikka pyytää puhujat. Tämä periaate ei herättänyt vastakaikua tässä kateederille kavunneessa suomalaisherrassa. Olisi kuitenkin ehkä hieman erikoista, jos vaikkapa Museoviraston tilaisuuksiin saapuisi ulkopuolinen ihminen, joka ilmoittaisi käyttävänsä 10 minuutin puheenvuoron sekä siihen liittyvän tulkauksen. Tuosta vain. Riippumatta, mikä on tilaisuuden muu ohjelma tai aikataulut. Tässä tapauksessa Museovirasto oli varta vasten lennättänyt tämän ranskalaisprofessorin Suomeen – keskustelematta siitä, ovatko ylimääräiset puhujat ohjelmassa mahdollisia. Ilahtuttavaa toki oli ilman muuta, että ottelu toi yleisön joukkoon keskustelijaksi ulkomaisenkin vieraan.

Mutta yleisön edessä käytiin siis mielenkiintoinen esiottelu, jossa tunnelma oli pääotteluaikin sähköisempi.

Jälkeenpäin selvisi, että tämä sangen määrätietoinen painimanageri oli maineikas Helsingin yliopiston eläinmuseon entinen konservaattori **Eirik Granqvist**. Vuonna 1987 Granqvist siirtyi Etelä-Ranskaan, jonne hän on pystyttänyt ihmisen alkuperää ja evoluutiota esittelevän dioraamanäyttelyn Prehistoraman.

Tähdet ja avaruus -lehti jo mahtisarjaa

Tähtitieteellinen yhdistys Ursan julkaisema *Tähdet ja avaruus* -lehti alkaa olla jo hulppean kokoinen. Vuoden ensimmäisen niteen painos on jo 17 000! Ei ole kuin muutama vuosi siitä, kun painos oli noin 10 000. Lehden päätoimittaja on **Marko Pekkola**.

Vuoden tiedekirja -palkinto KOP:n historialle

Vuoden tiedekirja -palkinto jaettiin Tieteen päivien yhteydessä 12.1. professori **Markku Kuismalle** teoksesta *Kahlittu raha, kansallinen kapitalismi. Kansallis-Osake-Pankki 1945–1995* (SKS). Palkinnon myöntävät Tieteellisten seurain valtuuskunta yhdessä Suomen tiedekustantajien liiton kanssa.

Kunniamaininnan saivat **Ervo Vesterinen** kirjastaan *Papa-kokeen kertomaa – Solumuutoksesta kohdunkaulan syöpään* (Edita Publishing) sekä **Ville Lukkarinen** ja **Annika Waenerberg** kirjastaan *Suomi-kuvasta mielenmaisemaan. Kansallismaisemat 1800- ja 1900-luvun vaihteen maalaustaiteessa*. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura)

Tiede-lehti palkittiin

Suomen tiedetoimittajain liitto myönsi Vuoden tiedetoimittaja -palkinnon *Tiede*-lehden toimitukselle. Palkinto jaettiin nyt seitsemättä kertaa. Aiemmin palkinto on jaettu vain yksittäisille toimittajille.

Tieto-Finlandia Antiikin urheilulle

Kansleri **Kari Raivio** valitsi tämän vuotiseksi Tieto-Finlandia-voittajaksi kirjan *Antiikin urheilu. Olympian kentiltä Rooman areenoille* (Atena Kustannus), tekijöinä **Sami Koski, Mika Rissanen** ja **Juha Tahvanainen**.

Erinomainen ja hauska kirja kaikin puolin. Jos kirjasta jotakin oppii, niin sen ettei urheiluelämässä ja asenteissa ole tapahtunut mainitavampia muutoksia pariin tuhanteen vuoteen.

Kirja on ennättänyt jo toiseen painokseenkin,

mikä on aina hyvä saavutus tämän tyyppiaselle tietokirjalle. Atena on viime vuosina onnistunut kustannuspolitiikassaan vähintäänkin mainiosti: useat sen kirjat ja kirjailijat ovat saaneet erilaisia palkintoja tai ehdokkuuksia ja myös muuta julkista huomiota, synnyttäneet keskustelua.

Jäntin palkinto Sihvolalle

Tämän vuotinen Lauri Jäntin säätiön palkinto myönnettiin 28.1. professori **Juha Sihvolalle** teoksesta *Maailmankansalaisen etiikka* (Otava). Säätiön kunniamaininnan sai professori **Jaako Hämeen-Anttila** teoksesta *Islamin käsikirja* (Otava)

Jan Rydman